

Функционализъм и институционализъм в съвременната европейска икономика

Докладчик : проф. д.ик.н. Димитър Хаджиниколов

УНСС – Катедра «Международни отношения»

ЮБИЛЕЙНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
"БЪЛГАРСКАТА ШКОЛА В ИЗСЛЕДВАНИЯТА
НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ И ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА"
27 май 2016 г.

Функционализмът или неофункционализмът поставя в центъра на интеграционните процеси развитието на общия (единния) пазар.

Правилото на функционалистите е – формите (институциите) следват съдържанието (функциите).

Според неофункционалистите развитието на интеграционния процес не изключва появата на наднационалност, а напротив, то го стимулира, но предаването на наднационални елементи в регулирането става по естествен път чрез **преливане на наднационални форми на управление от една сфера на дейност (политика) в друга сфера на дейност на общността.**

Spillover effect...

Всяка по-висша фаза на интеграцията съдържа в себе си функциите на по-низшите фази (като матрьошките!), например митническият съюз съдържа функциите на зоната за свободна търговия, а икономическият съюз – функциите на единното икономическо пространство, митническият съюз и ЗСТ.

[The Matryoshka Principle](#)

Много точно е предал съдържанието на функционализма германският икономист и политик Людвиг Ерхард (на снимката).

Ерхард описва по следния начин интеграцията: “От икономическа гледна точка Европа не може и не бива до такава голяма степен да се възприема като някаква организация или като някаква институция. Тя трябва да се схваща по-скоро като една функция.”

Ерхард, Л., Благоденствие за всички, С., 1993, с.263.

Типични прояви на функционалния подход към интеграцията са създаването на зоната за свободна търговия и премахването на митата в търговията между държавите-членки; създаването на единния вътрешен пазар и в по-широк план на единното икономическо пространство, където са провъзгласени четирите свободи на движение: на стоки, услуги, капитал и работна сила. Като висша цел на функционализма може да се счита въвеждането и поддържането в Европейската икономическа общност, а по-късно и в Европейския съюз на свободно ценообразуване чрез единните правила за защитата на конкуренцията.

институционализмът е методът, който се свързва с активната съзидателна роля на европейските институции. Този метод съответства на равнището на националните икономики на интервенционния метод или на т. нар. икономически дирижизъм, упражняван от националните правителства и техните агенции. Привържениците на засилената роля на държавата в икономиката считат, че в съвременните условия, когато нациите са изправени пред нарастващи социални и екологически проблеми, пазарът не е в състояние автоматично да гарантира прогреса и затова са необходими държавните интервенции.

На Тинберген принадлежи дефиницията, че всички интеграционни действия могат да се обособят в две групи: такива, които премахват пречки пред търговията и такива, които създават хармонизация и координация на съществуващите инструменти за регулация на пазарите. Първата група от мерки Тинберген обозначава като **«негативна интеграция»**, а втората, на която особено държи, тъй като се реализира по-трудно, като **«позитивна интеграция»**. Концепцията на Тинберген е доразвита от Пиндер.

*J. Pinder: Positive Integration and Negative Integration:
Some Problems of Economic Union in the EEC, in:
The World Today, H. 3/1968.*

1. Може да се направи изводът, че и двата метода: функционализмът и институционализмът имат своите положителни и отрицателни страни:

Държавната намеса в управлението на националната икономика, а в рамките на единния европейски пазар, намесата на европейските наднационални институции, се засилва когато икономиката се намира в криза или в застои и обратно на преден план излиза функционализма когато пазарът работи нормално и всъщност няма необходимост от по-решителни намеси на регулиращите институции.

2. Също така има сфери, където се налага за един къс или по-дълъг период, за се извърши намеса на институциите във функционирането на пазара. Основно това се отнася за опазването на околната среда.

3. Може също да се констатира, че „отрицателната интеграция“, където доминира функционализмът, достига апогея си при създаването на единното икономическо пространство и след това постепенно при прехода към икономическия съюз отслабва, за сметка на усилването на институционализма.

Къде откриваме примери на усилващ се институционализъм при прехода към икономическия съюз (примери):

1. В енергетиката – при определянето на целите по енергийната сигурност, енергийната ефективност, енергоносителите.
2. В селското стопанство – при „позеленяването“ на селското стопанство.
3. В промишлеността – при разработването на концепции за „реиндустриализация“.
4. Във финансовите услуги – при създаването на допълнителни механизми за пазарна намеса от страна на ЕЦБ и на другите институции на ЕС.
5. В транспорта – при определянето на приоритетните транспортни коридори.